

Danskernes daglige musikliv

Modspil

-de store ørers musiktidsskrift

Nr. 41

November-december 1988

Tiderne Skifter

Indhold

1988 årgang 10 nr. 41

TEMA: DANSKERNES DAGLIGE MUSIKLIV

<i>Leder: Danskernes mange musikkulturer</i>	3
Amatørkultur – eller retten til at ha det sjovt	
<i>Jens Bak</i>	6
»Så længe de synger, kives de ikke!«	
<i>Edith Mandrup Rønn</i>	9
Danmark i nodehøjde. <i>Peter Kjærulff</i>	18
Fra Grundtvig til Kim Larsen. <i>Per Warming</i>	20
Er der liv i danskernes musikliv? <i>Ingeborg Rørbye</i>	22
Himlen er en valseblå mark. <i>Lars Ole Bonde</i>	24
And here are the results of the Danish jury	
<i>Per Drud Nielsen</i>	30
Litteraturliste til temaet	34

UDEN FOR TEMA

»Jeg bygger Jer en sang af blå brosten«	
<i>Paul Detlev Bartsch</i>	36

DEBAT

P2's musikformidling. <i>Morten Zeuthen,</i>	
<i>Lars Ole Bonde, Steen Frederiksen</i>	41

ANMELDELSER

Efter Bobbysocks. <i>Norge i melodi grand prix</i>	45
Sikker øvning. <i>At bygge øvelokale</i>	47
Forfattere i dette nr.	29

Redaktion og layout: Hanne Tofte Jespersen og Jens Henrik Koudal.
Omslagsfoto: Dans i forsamlingshuset i Bjergby på Mors (foto Kirsten Klein, Billedhuset).

MODSPIL

– de store ørers
musiktidsskrift

Redaktion:

Hanne Tofte Jespersen, Marianne Kibenich, Arne Kjær, Peter Kjærulff, Jens Henrik Koudal (ansvh. f. dette nr.), Lars Lindhardt, Ole Nørlyng, Ole Straarup.

Redaktionenens adresse:

MODSPIL
% Tiderne Skifter
Sankt Peders Stræde 28 B, 2.
DK-1453 København K
Tlf. 01 12 42 84 eller 01 13 65 03

Løssalg: Kr. 45,00 inkl. moms og porto.

Årsabonnement: 10. årgang (nr. 39-42)
kr. 158,00 inkl. moms og porto. Abonnenter uden for Danmark ekskl. 22% moms og porto for forsendelse.

Tidligere numre: Nr. 23-40 kan bestilles hos Tiderne Skifter.

Annoncepriser: 1/4 s. 1600 kr.,
2/3 s. 1100 kr., 1/2 s. 850 kr., 1/3 s.
600 kr., 1/4 s. 300 kr.

ISBN: 87 7445 348 3
ISSN: 0105-9238
Produktion: Tiderne Skifter,
København

Danskernes mange musik kulturer

»Det daglige musikliv« – det er den musik, som vi bruger i vores dagligliv. Den musik, der altid er der, år ud og år ind. Modspil handler denne gang om det fælles, om kløfterne, der skiller, og om nogle musikaktiviteter, der normalt slet ikke regnes med i »musiklivet«. Familiefester og kroballer f.eks.

I Danmark findes flere fundamentalt forskellige måder at omgås musik på.

Et eksempel på en kulturkløft:

Den danske befolkning lytter stort set ikke til Danmarks Radios musikafdelings »musikaftener« på P2. I »Samspil« på P1 i dagtimerne henvender musikafdelingen sig til gengæld til en bredere del af befolkningen. Den 14. juli 1988 stillede »Samspil« spørgsmålet »Hvad er klassisk musik?« Her var indlagt en slags foredrag, hvor en af afdelingens medarbejdere besvarede spørgsmålet. Hun spillede stumper af kunstmusikken fra renæssancen til vore dage og forklarede indtrængende lytterne, at »kunstmusik« eller »klassisk musik« var musik med »et åndeligt indhold«. Det stod i modsætning til »den folkelige musik« eller »hverdagens musik«, sagde hun, og tilføjede, at klassisk musik også var karakteristisk ved at være skrevet ned på noder.

Nedladdenheden over for al anden form for musikliv end den dannede elites trives også fint på universiteter og konservatorier, hos en del musikundervisere og i medierne iøvrigt.

Et andet eksempel:

DR's medieforskningsafdeling spurgte i 1984 et repræsentativt udsnit af befolkningen over 12 år, hvad de mente om 42 klingende musikeksempler fordelt over alle genrer. Det gav et overraskende resul-

Foto: Susanne Mertz/Billedhuset.

tat. Danskerne syntes gennemsnitligt bedst om et stykke traditionel dansk spillemandsmusik. På trods af, at det er svært at få denne musik på plade, og på trods af, at DR og de andre medier stort set ignorerer den, så har spillemandsmusikken alligevel denne kolossale popularitet. Vi skal afstå fra at prøve at forklare dette faktum, men det er et vidnesbyrd om en af de stride og stædige understrømme i dansk musikliv. Rapporten viste også meget stor interesse for harmonikamusik og country & western – musikarter, der heller ikke er særlig spillet i Danmarks Radio. (Læs mere om den spændende rapport inde i bladet).

Etnologer har længe gjort opmærksom på, at danskerne har grundlæggende forskellige *livsformer*. Thomas Højrup's bog om »Det glemte folk« (1983) opstiller f.eks. fire hoved-livsformer, hvis mennesker har svært ved at forstå hinanden: Byarbejderen, den karrierebestemte funktionær, den selvstændige og storborgeren.

Men den etnologiske indfaldsvinkel har haft svært ved at slå igennem hos musikforskerne (bortset fra i studiet af fremmedartede kulturer fjernt fra Danmark). Derfor har vi ikke noget musikvidenskabeligt side-stykke til Thomas Højrup's bog.

De eneste, der har studeret det daglige musikliv ud fra en etnologisk synsvinkel, er folkloristerne. De har interesseret sig for sammenhængen mellem »almindelige menneskers« liv og deres sangrepertoire. De har studeret, hvilken uundværdig rolle musikken har f.eks. hos børn, i vækkelsesmiljøer, hos gadehandlere, i forskellige arbejdsgrupper, blandt bybumser og i småkårshjem. De har påvist, hvordan sange, som de dannede kalder »banale« og »sentimentale«, kan have stor betydning i dagligdagen. Det er folklorister og sanghistorikere som Karl Clausen, Thorkild Knudsen, Erik Kaas Nielsen, Anders Enevig, Åge Skjelborg, Kirsten Sass Bak, Svend Nielsen og endnu flere, vi tænker på.

Men folkloristerne har især studeret traditioner. Som sagt har ingen gjort forsøg på at give en bred samlet fremstilling af alle musikkulturerne i Danmark. Vi

ved simpelthen ikke, hvor ens og hvor forskellige danskerne er i deres måde at bruge musikken på. Vi ved ikke, hvor mange forskellige musikkulturer, danskerne har.

Vi vover et øje alligevel! Danskerne har mindst fem grundforskellige musikkulturer:

1. Den dannede elites musikliv

Musik er noget, man lytter til i fritiden, når professionelle spiller i koncertsalen eller på plade. Musiklytning udelukker andre aktiviteter samtidig. Ikke sjældent spiller man selv, f.eks. klaver. Originalitet, stadig fornyelse og teknisk perfektion er et ideal. Formidlingen sker i høj grad gennem offentlige institutioner. Musikken er især det klassiske koncertsalsrepertoire og dens moderne videreførelse samt »avanceret rytmisk musik«.

2. De bevidste amatører

Musikken er en vigtig fritidsaktivitet. Det drejer sig om at være med, ikke nødvendigvis at være bedst. Det sociale samvær er vigtigt. Her finder vi: Korsangere, aften- og musikskolernes elever, jazzorkestre, beboerhusenes spillemandsgrupper, skolernes frivillige musikgrupper, mandolinorkestre, »Visens venner«, lokale revygrupper, harmonikaklubber ...

3. Mediernes musik er en uundværlig del af dagligdagen

Denne gruppe hører meget musik fra radio, kassettebånd, plade og TV hver dag, helst både på arbejde og i fritiden. Musikken er ofte baggrundsmusik. Aflytningen foregår altid sammen med andre aktiviteter, men man er meget bevidst om kunstnernavne og stilarter. Teknisk perfektion er et ideal. Man synes bedst om 1-3 stilarter af følgende: country & western, dansk-pop, guldalderjazz, traditionel jazz, »beat«, rock, musical/evergreen, operette/wienervals, heavy metal, pop-rock, disco, viser ...

»Rebildspillemandene« er en del af Rebild Spillemandsdrag, grundlagt 1950. Lauget består i dag af fire spillegrupper. Rebildspillemandene spiller hver søndag eftermiddag på det lokale spillemandsmuseum – og i øvrigt til baller viden om. Gruppen har udgivet fire LP'er og to kassettebånd. Af »de gamle spillemand« er der nu kun Otto Trads tilbage (nr. to fra højre). (Foto: Sven Jensen).

4. Egen musikaktivitet er en uundværlig del af hverdagen

Musikken læres ved efterligning og overleveres gennem øret. Den er ikke kun en fritidsaktivitet. Sang og musik er lige så vigtig som sproget. Traditionens bevarelse/videreførelse er et ideal. Improvisation værdsættes. Teknisk perfektion spiller ingen rolle. Musikken udfolder sig i situationer, hvor folk kender hinanden, og hvor der ikke er noget skel mellem »udøvere« og »publikum«. Vi taler om: 0-9 årige børn, meget sangglade familier, grupper af arbejdskammerater, religiøse grupper ...

5. Musik spiller ingen nævneværdig rolle

Mennesker, der ikke selv spiller og synger, og som stort set ikke bemærker den musik, der omgiver dem. Gruppen er meget lille.

I de senere årtier har udviklingen været: Grupperne 2 og 3 bliver stadig større, gruppe 1 er af konstant størrelse eller forøges langsomt, gruppe 4 (og 5?) er i klar tilbagegang.

Bortset fra den sidste gruppe, så er musikken lige »livsvigtig« for personerne i alle grupper, og musikoplevelserne er lige store! Alle bruger musikken som et vigtigt led i deres identitet: Vi bader vores psyke i musik, vi spejler vores liv i musik, og vi markerer os socialt gennem den musik, vi bruger. Men der er stor forskel på den samfundsmæssige prestige, som musikken har. Det giver kun prestige at tilhøre gruppe 1 og visse dele af gruppe 2. Gruppe 3-4 regnes stort set ikke med til »musiklivet«.

En sådan gruppering er naturligvis det rene gættværk (og hertil kommer, at grupperne til en vis grad overlapper hinanden, især gruppe 1-2). Vi har ikke belæg for, at det forholder sig sådan. Men læs selv i dette nummer en lejlighedssangskrivners erindringer, om krobald med Jodle-Birge, om danskernes musiksmag, om amatørkulturens ringe kår, om den nye fællessang, og om hverdagen på et musikbibliotek og i en pladeforretning.

Væk med de dannede ørepropper!